

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра угорської філології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор українсько-угорського
навчально-наукового інституту

Олександр ШПЕНИК

«26» червня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія угорської літератури. Література просвітництва**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	014.02 Середня освіта. Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)
Освітня програма	Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	угорська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія угорської літератури. Література просвітництва» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності (спеціалізації) (за наявності) **014.02 Середня освіта. Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)** освітньої програми «Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)».

Розробники: Гульпа Д.В. кандидат філологічних наук, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *угорської філології*

протокол № 10 від «24» червня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Христина ЗИКАНЬ

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту

протокол № 5 від «24» червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії _____ Оксана ТАЛАБІРЧУК

©Гульпа Д.В., 2025 р.

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5 Заочна форма –	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	2	
Кількість змістових модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 самостійної роботи студента – 5	3	
	Лекції:	
	40	
	Практичні (семінарські):	
	34	
Вид підсумкового контролю:	Індивідуальні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	76	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Історія угорської літератури. Література просвітництва» ознайомлення студентів з історією літератури періоду просвітництва. Все це на базі історичних фактів та на підставі літературних творів. Дати порівняно велику інформацію про угорську літературу цього періоду. Дослідити її культуру, стилі, історико-політичну ситуацію.

Основна мета предмету навчити студентів:

- опрацювати літературні та критичні джерела;
- ознайомитись з літературним процесом XVIII. століть;
- використати накопичені знання у подальшій науковій та педагогічній практиці.

Завдання курсу - завершивши курс студент повинен:

- ознайомити студентів з угорською літературою XVIII. століть, з історіографічної, політичної, наукової точки зору;
- ознайомити студентів з літературними пам'ятками цих періодів;
- ознайомити студентів з життям та працею відомих літературних та суспільних діячів;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- опрацювати всі відомі джерела пов'язані з цим літературним періодом;
- оволодіти художньою літературою цього періоду;

знати аналізувати художні твори.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- бути обізнаним із історією угорської, української та світової культури, знати історію мистецтв; (ЗК-3)
- знати основні тенденції розвитку і своєрідності літературного процесу, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів та жанрів; ЗК - 14
- знати історію угорської, української та зарубіжної літератур; ЗК - 15
- аналізувати ідейно-художній зміст літературних творів і творчості письменників у контексті актуальних вимог сучасного літературознавства; ЗК – 16
- вміти аналізувати ідейно-художній зміст літературних творів і творчості письменників у контексті актуальних вимог сучасного літературознавства; (ЗК-17)
- досконало володіти однією з іноземних мов, знати основи однієї із слов'янських, латинської та фінно-угорської мов; (ЗК-18)
- володіти методикою майстерного викладання угорської мови і літератури в загальноосвітніх, середніх спеціальних школах та методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського та студентського колективу; (ЗК-19)

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- добирати основну і додаткову літературу до практичних занять з літературознавчих курсів (ПК-3);

- орієнтуватися в каталогах, енциклопедіях, словниках, довідниках(ПК11);
- бути обізнаним з проблемами сучасної критики та літературознавства, закономірностями історико-культурних взаємодій літератур(ПК-13);
- знати принципи і специфіку літературознавчого аналізу епічних, драматичних та ліричних творів(ПК-14);

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми в результаті вивчення дисципліни «**Історія угорської літератури. Література просвітництва**» студенти повинні **знати:**

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні праці видатних літературознавців **XVIII**. століть;
- структуру літературно-історичного періоду;
- культуру, стилі, історико-політичну ситуацію цього періоду;
- життя та праці відомих літературних та суспільних діячів даного періоду.

вміти:

- орієнтуватися в критичній літературі **XVIII**. століть ;
- аналізувати художню літературу цього періоду;
- використати накопичені знання у подальшій науковій та педагогічній практиці;
- орієнтуватися у шкільній програмі стосовно даного періоду угорської літератури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Історія угорської літератури. Література просвітництва**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

«**Вступ до літературознавства**» 1.2.2.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Мова і література (угорська)**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none"> • знати методiku викладання угорської мови і літератури в середніх спеціальних загальноосвітніх закладах, методiku виховної роботи, технологію організації творчої діяльності колективу; • здійснювати керівництво науково-дослідною роботою студентів; • скласти та підготувати до друку методичні вказівки, збірники вправ, посібники тощо; • використовувати фахову кваліфікацію для підвищення загальної і філологічної культури громадян різних вікових категорій. 	<p>ПРН 1 – 6, 13 – 17</p>

<ul style="list-style-type: none"> • організувати дослідження у галузі лінгвістики, літературознавства та дидактики викладання; • застосовувати в практичній діяльності різні методи і методики лінгвістичного та літературознавчого аналізу; • використовувати сучасні електронні мережі з метою ефективної комунікації; • укласти картотеки наукової та методичної літератури; • писати стислі й розгорнуті тези, статті, рецензії та анотації на навчальну та наукову літературу, реферувати наукові праці; • виступати з доповідями зібраннях різних рівнів; • організувати і провести наукову конференцію (семінар) з актуальної наукової проблеми. 	
---	--

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Історія угорської літератури. Література просвітництва»**:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
-застосовувати в практичній діяльності різні методи і методики літературознавчого аналізу;	ПРН 7
- будувати гіпотезу власного літературознавчого дослідження;	ПРН 9
- вільно орієнтуватися у довідковій літературознавчій літературі, в каталогах;	ПРН 10
- використовувати у своїй діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію та ін.;	ПРН 11
- самостійно добирати літературу до індивідуальних тем та завдань;	ПРН 12

5.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: усне опитування, письмові практичні роботи, написання реферату, підсумкові контрольні роботи.

Результати діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою за такими формами контролю: поточний — виступ на практичному занятті (до 5 балів), виконання презентації, домашніх індивідуальних занять (до 40 балів: кожне індивідуальне завдання оцінюється до 5 балів; тематичний (за модулем) контроль (тестування) — до 50 балів (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

Підсумковий контроль — виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми і практично засвоїли їх.

За результатами поточного контролю та виконання домашніх індивідуальних завдань студенти, які отримали від 90 до 100, балів можуть бути звільнені від підсумкового контролю та отримати оцінку "відмінно", від 80 до 90 балів — "добре", від 70 до 80 балів — "задовільно".

Заплановано дві модульні контрольні, захист реферату, заслуховування доповіді, перегляд презентації студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, виконання практичних завдань.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзаменаційні питання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Змістовий модуль 1.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9-10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Змістовий модуль 2.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T11	T12	T13	T14	T15	T16-17	T18	T19	T20	50	100
5	5	5	5	5	10	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Змістовий модуль 1.		Змістовий модуль 2.	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	18	50	18	50
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні				
Письмове тестування при тематичному оцінюванні				
Презентація				
Реферат				
Есе				
Модульна контрольна робота	2	50	2	50
Разом	20	100	20	100

Середній результат двох змістових модулів дає результат навчальної роботи семестру.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота містить 5 теоретичне питань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, - це 10 балів за теоретичне питання.

Методичні рекомендації та вправи до модулів:

Змістовний модуль №1

Література просвітництва

Для зрозуміння та осягнення досліджуваних періодів студенти повинні ознайомитися з передумовами виникнення просвітницької думки та розвитком деїстичної філософії, філософським вченням емпіризму. Мають познайомитися також з основними стилістичними напрямки цього періоду, сентименталізмом та класицизмом. Розглядається також питання розвитку та оновлення угорської мови, основні стилі періоду просвітництва. Повинні ознайомитися з просвітницькою літературою та політичними процесами Франції. Дослідити і виявити ті реальні історичні, політичні факти які створили передумову французькій революції 1789-го року та їх вплив на розвиток угорського просвітництва. Студентам для осягнення матеріалу потрібно ознайомитися також з такими літературними жанрами як лист, епіграма,

елегія, роман та інші. Аналізувати найвідоміші твори цього періоду, твори Дьордя Бешенї, Ловрінца Орці, Абрахама Борчої, Шандора Баровці.

Zárthelyi (modul) dolgozatok

A felvilágosodás korának magyar irodalmából a tanterv 2 zárthelyi dolgozatot ír elő: 1. a felvilágosodás előzményei, nyelvűvelő törekvései, 70-es és 80-as évek irodalmi törekvései; 2) a szentimentalizmus, nyelvújítás, népiesség, dráma és színház.

Az 1.sz. zárthelyi dolgozat témakörei:

- Kulturális törekvések a XVIII. század végén XIX. század elején.
- Kritikai törekvések a korban.
- A bécsi magyar testőrírók Orczy Lőrinc, Barcsai Ábrahám, Báróczi Sándor munkássága.
- Bessenyei György Ágis tragédiája c. mű társadalom-politikai és eszmei mondanivalója. Nyelvűvelő röpiratai.
- Bessenyei filozófiai munkássága. Utazási regénye a Tariménes utazása.
- A klasszicizmus fogalmának tisztázása. A magyar klasszicizmus fő képviselői.
- Az időmértékes verselés meghonosítója Ráday Gedeon.
- A klasszikus triász alkotói törekvései.
- A hagyományörző irodalom Gvadányi József, Dugonics András, Pálóczi Horváth András munkássága.

A fordításirodalom jelentősége a magyar nyelvű irodalom fejlődésében. Mészáros Ignác és Kónyi János munkássága.

Feladatok

1. A felvilágosodás fogalmának tisztázása.
2. A felvilágosodás filozófiai irányzatai.
3. A magyar felvilágosodás korszakai.
4. Irodalmi élet a XVIII. század végén XIX. század elején.
5. Bessenyei György Ágis tragédiája c. mű társadalom-politikai, eszmei mondanivalója.
6. Bessenyei munkásságának második korszaka.
7. Bessenyei költészetének ismertetése.
8. A testőrírók irodalmi törekvései.
9. Szépirodalmi törekvések a felvilágosodás korában.
10. Időmértékes verselés meghonosításának lehetőségei és feltételei a felvilágosodás magyar irodalmában.
11. A hagyományörző irodalom jellemzői.
12. Dugonics András Etelka c. regényének ismertetése.
13. Gvadányi József Egy falusi nótárius budai utazásai c. mű elemzése.
14. Ismertesse a deákos költők irodalmi törekvéseit.
15. Baróti Szabó Dávid A magáéval élni nem tudó c. vers elemzése.
16. Az adaptáció szerepe a magyar nyelvű irodalom fejlődésében.
17. Bessenyei közboldogságról vallott nézetei.
18. Kónyi János fordítói elmélete.
19. Mészáros Ignác adaptációról vallott nézetei.
20. A sajtó szerepe a magyar nyelvű irodalom és olvasói réteg kialakításában.

Змістовий модуль №2

Література просвітництва, сентименталізм, класицизм

Для освоєння матеріалу студенти мають опрацювати літературну спадщину сентименталізму: вірші Аньоша Пала, Дойко Габора, Сентйобі Сабо Міклоша та Карман Йожефа. Має також проводитись співставлення зазначених творів з творами літератур інших країн, для визначення схожості та відмінності між ними. Аналіз творчості літературних діячів та поетів

сентименталізму, праць Аньоша Пала, Дойко Габора, Карман Йозефа. Дослідити історичні та критичні матеріали, виявити ті суспільні та культурні зміни які мали місце у цей період. Студентам також необхідно ознайомитися з тими історичними процесами, які зіграли важливу роль у формуванні театральної культури в Угорщині. Важливим в цьому плані є 1790-ий рік, дата створення першого угорського театрального колективу та творчість найвидатнішого драматурга періоду просвітництва Катона Йозефа. Важливим є також ознайомитися з творчістю неологістів Козінці Ференца, Семере Пала, а також працями Бочані Яноша, Бержені Даніела та інших.

A 2.sz. zárthelyi dolgozat témakörei:

- A szentimentalizmus fogalmának tisztázása. A napló- és levélregény műfaji sajátosságai.
- Az eredetiség elv legnagyobb szószólója Kármán József.
- A nemesi ellenállás irodalmának szószólója Batsányi János.
- A népköltészet szerepe a felvilágosodás kori irodalomban. Csokonai Vitéz Mihály és Fazekas Mihály munkássága.
- A martinovics féle per hatása a magyar felvilágosodás kori irodalom alakulására.
- Ortológus és neológus viták. Kazinczy és pesti triászának nyelveművelő törekvései.
- Berzsenyi Dániel munkássága.
- A drámai irodalom helyzete a felvilágosodás korában. Katona József drámaírói munkássága.
- A magyar nyelvű színjátszás kialakulás, fejlődési sajátosságai.
- Kisfaludy Sándor alkotói pályája.

Feladatok

1. Ismertesse a szentimentalizmus fogalmát.
2. Ismertesse klasszicizmus fogalmát.
3. Ányos Pál politikai költészete. A Kalapos király c. versének elemzése.
4. Dayka Gábor Rettenetes éjszaka c. vers elemzése.
5. Ismertesse Szentjóni Szabó László dalköltészetét.
6. Kármán József Fanni hagyományi c. naplóregény megírásának célja, mondanivalója.
7. A nemzet csinosodása c. mű társadalom-politikai tanítása.
8. Batsányi János epigrammaköltészete.
9. Batsányi János Kufsteini elégiái.
10. Csokonai Vitéz Mihály Lilla kötetének elemzése.
11. Csokonai ars poeticája.
12. Fazekas Mihály költészetének néhány jellemzője.
13. Kazinczy Ferenc Tövisek és Virágok c. epigrammakötet megírásának, célja, megszólítottjai.
14. A mondat c. gúnyirat megírásának célja, mondanivalója, megszólítottjai.
15. Kazinczy Ferenc nyelvi és irodalmi felfogása.
16. Berzsenyi Dániel politikai versei. Magyarokhoz 1,2 elemzése.
17. Berzsenyi Dániel létösszegző verseinek ismertetése.
18. A színház és dráma helyzete a magyar felvilágosodás korában.
19. Katona József történelmi drámái. Bánk bán c. dráma elemzése.
20. Kisfaludy Sándor Himfy szerelmei elemzése.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Програмою передбачено іспит, як підсумковий семестровий контроль даної навчальної дисципліни. Підсумковий семестровий контроль здійснюється за результатами модульного контролю та усної відповіді на питання, що входять до екзаменаційних білетів. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, яка переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль №1 «Історія угорської літератури. Література просвітництва»

Тема 1. A felvilágosodás fogalmának tisztázása. A felvilágosodás Kanti értelemben. A magyar felvilágosodás korának történeti, társadalmi, műveltségi viszonyai. A felvilágosodás, mint eszmei, filozófiai, társadalmi mozgalom.

Тема 2. Az európai és magyar felvilágosodás előzményei. Az európai felvilágosodás főbb jellemzői, képviselői és hatása a magyar felvilágosodásra.

Тема 3. A francia felvilágosodás eszmei, filozófiai, műfaji sajátosságai és hatása a magyar felvilágosodás irodalmának fejlődésére. Az enciklopédiaírás szerepe a felvilágosodás szellemi, tudományos fejlődésében.

Тема 4. A felvilágosodás korának stílusirányzatai: A klasszicizmus és szentimentalizmus. A regény műfajának szerepe a felvilágosodáskori irodalomban. A napló- és levélregény műfaji sajátosságai.

Тема 5. A magyar felvilágosodás előzményei. A magyar felvilágosodás irodalmának korszakolása. Mária Terézia reformjainak hatása a magyar felvilágosodás korában végbement társadalom-politikai, kulturális változásaira. A bécsi-magyar testőrség szerepe a magyar nyelvű irodalom fejlődésére.

Тема 6. Kulturális viszonyok a magyar felvilágosodás korában. Az irodalmi élet kialakulásának nehézségei. Folyóiratok, napilapok, irodalmi körök, írói társaságok. A női olvasó megjelenése és szerepe a magyar felvilágosodás korában.

Тема 7. A magyar nyelvű tudományos irodalom kialakulásának feltételei a felvilágosodás korában. Bessenyei György munkássága. Bessenyei nyelvvelő programjának alappillére. Filozófiai, társadalom-politikai nézetei. Bessenyei költészete. A francia irodalom hatása Bessenyei munkásságában.

Тема 8. A magyar testőrírók helye és szerepe a felvilágosodáskori magyar irodalom fejlődésében.

Тема 9–10. Szépirodalmi törekvések a 70- es 80-as években. A fordítás, adaptáció és eredetiség kérdése. Régi és új irodalmi törekvések a felvilágosodás korában. A nemesi ellenállás írói.

Змістовий модуль №2 «Історія угорської літератури. Література просвітництва, сентименталізм, классицизм.»

Тема 11. A magyar szentimentalizmus irodalma. Ányos Pál, Dayka Gábor, Szentjóbi Szabó László, Kármán József munkássága.

Тема 12. Az időmértékes verselés meghonosítása a magyar irodalomban a felvilágosodás korában.

Тема 13–14. A deákos költészet. A klasszikus triász irodalmi törekvései. A hagyományörző irodalom.

Тема 15. Szerelmi költészet és népköltészeti hagyomány a felvilágosodás korában. Csokonai Vitéz Mihály és költő barátai munkássága.

Тема 16–17. A francia forradalom hatása a felvilágosodás kori magyar irodalomra. Batsányi János költői hagyománya. Nyelvújítási viták a korban. Kazinczy Ferenc és pesti triászának hatása nyelvvelésünkre.

Тема 18. Berzsenyi Dániel helye és szerepe a felvilágosodáskori magyar irodalom alakulásában.

Тема 19. Dráma és színház a XVIII. század végén XIX. század elején. Katona József nemzeti drámánk szerzője.

Тема 20. A dicső múlt megidézése, a magyar rege és az érzelmes költészet mestere Kisfaludy Sándor.

6.2 Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Денне відділення				Заочне відділення			
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	усього	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	усього
Змістовий модуль №1.					Література просвітництва			
Тема 1. A magyar felvilágosodás korának történeti, társadalmi, műveltségi viszonyai.	2	2	6	10			8	8
Тема 2. Az európai felvilágosodás főbb jellemzői, képviselői és hatása a magyar felvilágosodásra. Тема 3. A francia felvilágosodás eszmei, filozófiai, műfaji sajátosságai és hatása a magyar felvilágosodás irodalmának fejlődésére.	4	2	8	14	2		6	8
Тема 4. A felvilágosodás korának stílusirányzatai: A klasszicizmus és szentimentalizmus. Тема 5. A bécsi-magyar testőrség szerepe a magyar nyelvű irodalom fejlődésére.	4	4	6	14		2	8	10
Тема 6. Folyóiratok, napilapok, irodalmi körök, írói társaságok. Тема 7. Bessenyei György munkássága.	4	2	8	14	2		6	8
Тема 8. A magyar testőrírók helye és szerepe a felvilágosodáskori magyar irodalom fejlődésében.	4	4	6	14			8	8
Тема 9–10. Szépirodalmi törekvések a 70- es 80-as években.	2	4	8	14			8	8
<i>Модульна контрольна робота №1</i>		2		2				
Змістовий модуль №2.					Сентименталізм, класицизм			
Тема 11. A magyar szentimentalizmus irodalma. Тема 12. Az időmértékes verselés meghonosítása a magyar irodalomban a felvilágosodás korában.	4	2	6	12	2		8	10
Тема 13–14. A deákos költészet.	4	2	8	14		2	8	10
Тема 15. Csokonai Vitéz Mihály és költő barátai munkássága.	4	4	6	14	2		6	8
Тема 16–17. Batsányi János költői hagyománya. Kazinczy Ferenc és pesti triászának hatása nyelvvelésünkre.	4	4	6	14			8	8

Тема 18. Berzsenyi Dániel helye és szerepe a felvilágosodáskori magyar irodalom alakulásában.	2	2	9	13	2		7	9
Тема 19. Katona József nemzeti drámánk szerzője. Тема 20. A dicső múlt megidézése, a magyar rege és az érzelmes költészet mestere Kisfaludy Sándor.	4	4	6	14		2	8	10
Модульна контрольна робота №2		2		2				
Всього:	42	40	83	165	10	6	89	105

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	A francia felvilágosodás korszakai. Voltaire társadalom-politikai egyházi felfogása. Diderot enciklopédiájának jelentősége az európai felvilágosodás fejlődésére. A francia felvilágosodás eszméinek hatása a magyar felvilágosodáskori alkotókra.	4	
2.	Mária Terézia negyvenéves uralkodásának, iskolareformjának, adótörvényének hatása a magyar felvilágosodásra. A magyar felvilágosodás korszakainak ismertetése. Bél Mátyás, a testőrírók, a magyar jakobinus mozgalom és Kazinczy irodalomszervező tevékenységének hatása a magyar felvilágosodás irodalmának alakulására, fejlődésére.	6	
3.	Bessenyei György alkotói pályaképe, a magyar nyelvű tudományos irodalom megteremtésére tett kísérletei. Tragédiáiban és utazási regényében kifejtett társadalom-politikai nézetei. Holmi c. esszégyűjteményének eszmeisége.	6	2
4.	Orczy Lőrinc, Barcsai Ábrahám, Báróczi Sándor munkássága.	6	
5.	Az időmértékes verselés, mint az antik minták meghonosítása a magyar irodalomban. Ráday Gedeon időmértékes verselés meghonosítására tett kísérletei. Esztétikai nézetei. Irodalomszervező tevékenysége.	6	2
6.	Csokonai Vitéz Mihály alkotói magatartása. Alkotói világgépe. Közboldogságról vallott nézetei. Lilla kötetének ismertetése. A Dorottya c. vígposz elemzése. Csokonai költőbarátainak Fazekas és Földi János munkásságának ismertetés. Fazekas Lúdas Matyi c. művének elemzése. Földi hitvesi költészetének ismertetése.	6	
7.	A drámai irodalom alakulása a felvilágosodás korában. 1790-en az első magyar színtársulat megalakulásának kora, s egyben a magyar színjátszás kezdetének időszaka. A színház helyzete a XVIII. század végén XIX. század elején.	6	2
	Разом	40	6

6.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Bessenyei Agis tragédiájának elemzése. A magyarság, Magyar néző, Jámbor szándék c. röpiratok üzenete. A Tariménes utazása c. regény társadalom-politikai mondanivalója.	4	4
2	Bessenyei tájleíró és filozofikus költészete. Tiszának reggeli gyönyörűsége c. vers elemzése.	4	4
3	Orczy Lőrincz Panasz, Megint panasz, A bugaci csárdának tiszteletére c. vers elemzése. Barcsay Ábrahám A fősvénységről, A kávéra elemzése.	4	4
4	Ányos Pál Kalapos király elemzése. Dayka Gábor Rettenetes éjszaka elemzés.	4	4
5	Kármán József Nemzet csinosodásának társadalom-politikai mondanivalója. Fanni hagyományai az első naplóregény a magyar irodalomban.	4	4
6	Batsányi János A franciaországi változásokra c. vers üzenete, figyelmeztetése. Batsányi kufsteini elégiái. A húszas évek lírája.	4	4
7	A szentimentalizmus jellemzői.	4	4
8	A klasszicizmus ismérvei, főbb képviselői.	4	4
9	Gvadányi József irodalmi törekvései. Egy falusi nótárius budai utazása elemzés.	4	4
10	Dugonics András alkotói módszere. Etelka c. regényének történelmi háttere, olvasóközönsége.	4	4
11	Pálóczi Horváth András nyelvművelő elképzelése, népköltészetéről vallott nézetei.	4	4
12	Ráday Gedeon irodalmi kísérletei, kritikai nézetei.	4	5
13	Révai Miklós, Rajnis József, Virág Benedek verselmélete, az antik költői hagyomány meghonosítására tett kísérletei.	4	5
14	Berzsenyi Dániel elégiaköltészete. A Magyarokhoz 1, 2 elemzése. Berzsenyi létösszegző versei, az Osztyálység elemzése.	4	5
15	Csokonai Vitéz Mihály Dorottya c. vígeposzának megszólítottjai, forrásai. A Lilla kötet felépítése, megírásának körülményei.	4	5
16	Fazekas Mihály Lúdas Matyi c. művének társadalom-politikai mondanivalója, forrásai. Fazekas költészetének néhány jellegzetessége.	4	5
17	Földi János hitvesi költészete. Idegen szépség c. vers elemzése.	4	5
18	Kazinczy Ferenc Tövisek és virágok c. elemzése, megszólítottja, megírásának célja. Ortológus és neológus nálunk és más nemzeteknél c. mű ismertetése.	5	5
19	Katona József Bánk bán c. történet az európai és magyar irodalomban, források és hatások, megírásának előzményei.	5	5
20	Kisfaludy Sándor Himfy szerelmei elemzés.	5	5
	Разом	83	89

Тест 1.

Jelöld meg a helyes választ.

1. Fellépésétől számítjuk a felvilágosodás korát.

- a) Berzsenyi Dániel
- b) Batsányi János
- c) Révai Miklós
- d) Bessenyei György

Testőríró.

- a) Orczy Lőrinc
- b) Katona József
- c) Csokonai Vitéz Mihály
- d) Fazekas Mihály

2. Az Ágis tragédiájának megjelenési éve.

- a) 1811
- b) 1772
- c) 1791
- d) 1773

3. A Tiszának reggeli gyönyörűsége c. vers írója.

- a) Barcsay Ábrahám
- b) Szemere Pál
- c) Bessenyei György
- d) Ányos Pál

4. A bugaci csárdának tiszteletére c. vers szerzője.

- a) Orczy Lőrinc
- b) Barcsai Ábrahám
- c) Báróczi Sándor
- d) Dayka Gábor

5. A Kartigán fordítója

- a) Mészáros Ignác
- b) Kónyi János
- c) Báróczi Sándor
- d) Barcsai Ábrahám

6. Ki volt a Bihari remete

- a) Bessenyei György
- b) Szentjóni Szabó László
- c) Dugonics András
- d) Földi János

7. Hány korszaka volt a magyar felvilágosodásnak?

- a) 4
- b) 3
- c) 2
- d) 1

8. A magyar felvilágosodás előfutára.

- a) Bessenyei György
- b) Barcsai Ábrahám
- c) Bél Mátyás
- d) Berzsenyi Dániel

9. Kinek a nevéhez fűződik a Ratio Educationis?

- a) Mária Terézia
- b) II. József
- c) I. Ferenc

Jelöld meg a helyes választ.

1. A Magyar Museum egyik szerkesztője. A franciaországi változásokra c. epigramma írója.
  - a) Baróti Szabó Dávid
  - b) Kazinczy Ferenc
  - c) Gvadányi János
  - d) Batsányi János
2. A magyar nyelvújítás vezéralakja.
  - a) Hajnóczy József
  - b) Döbrentei Gábor
  - c) Kazinczy Ferenc
  - d) Kölcsey Ferenc
3. A szentimentális irány lírikusa, Ungváron tanított.
  - a) Dayka Gábor
  - b) Földi János
  - c) Ányos Pál
  - d) Kármán József
4. A Lilla kötet szerzője.
  - a) Diószegi Sámuel
  - b) Varjas János
  - c) Csokonai Vitéz Mihály
  - d) Fazekas Mihály
5. A létösszegző versek és a Magyarokhoz 1, 2 szerzője.
  - a) Berzsenyi Dániel
  - b) Bessenyei György
  - c) Batsányi János
  - d) Baróti Szabó Dávid
6. A Tövises és Virágok c. epigrammakötet írója.
  - a) Katona József
  - b) Kisfaludy Sándor
  - c) Kazinczy Ferenc
  - d) Földi János
7. A Kalapos király c. vers szerzője.
  - a) Dayka Gábor
  - b) Kármán József
  - c) Ányos Pál
  - d) Szentjóni Szabó László
8. A megégett nagytemplom falai között serkent gondolatok c. vers szerzője.
  - a) Fazekas Mihály
  - b) Földi János
  - c) Diószegi Sámuel
  - d) Csokonai Vitéz Mihály
9. A Jeruzsálem pusztulása c. dráma szerzője.
  - a) Kisfaludy Sándor
  - b) Katona József
  - c) Berzseny Dániel
  - d) Bessenyei György
10. Kazinczy Ferenc pesti triászának tagja
  - a) Szemere Pál
  - b) Barcsai Ábrahám
  - c) Berzsenyi Dániel

d) Kármán József

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

(у разі потреби)

Технічні засоби ...

Обладнання ...

Програмне забезпечення ...

8. РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Mortier, Roland. "Világosság és felvilágosodás. Egy kép és egy fogalom története a XVII. és a XVIII. században. In: R. M.: Az európai felvilágosodás fényei és árnyai. Válogatott tanulmányok. Budapest, Gondolat, 1983. 67–141.
2. Bíró Ferenc. A felvilágosodás korának magyar irodalma. Bp. 1994., vagy 1995. Bevezető fejezet. 7–22.
3. Szauder József. A XVIII. századi magyar irodalom és a felvilágosodás kutatásának feladatai; A klasszicizmus kérdései és a klasszicizmus a felvilágosodás magyar irodalmában. In: Sz. J.: Az estve és Az álom. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1970. 5–56., és 92–122.
4. Csetri Lajos. Folytonosság és változás a felvilágosodás kori magyar irodalomban. In: Folytonosság vagy fordulat? (A felvilágosodás kutatásának időszerű kérdései). Szerk. Debreczeni Attila. Debrecen, 1996. 13–33.
5. Debreczeni Attila. "Érzékenység" és "érzékeny irodalom". It 1999. 1. sz. 12–29.
6. Fried István. Goethe és Kazinczy. Goethe magyar recepciójának néhány kérdése. In: It 1989. 229–265., és: F. I.: Az érzékeny neoklasszicista. Vizsgálódások Kazinczy Ferenc körül. Sátoraljaújhely–Szeged 1996. 61–84.
7. Pál József. Az antik modernsége a XVIII. század második felében. In: P. J.: A neoklasszicizmus poétikája. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 80–97.
8. Dümmerth Dezső. Mária Terézia és a magyar nemesség. In: Irodalom és felvilágosodás. Tanulmányok. Szerk. Szauder József–Tarnai Andor. Bp. 1974. 367–399.
9. Benda Kálmán. A magyar nemesi mozgalom 1790-ben. In: B. K.: Emberbarát vagy hazafi? Bp. 1978.
10. Benda Kálmán. A jozefinizmus és jakobinusság kérdései a Habsburg monarchiában. In: B. K.: Emberbarát vagy hazafi? Bp. 1978.
11. Csetri Lajos. A magyar nemzettudat változatai és változásai a jozefinus évtized költészetében (A *Kalapos király* c. vershez) *Magyarságkutatás* 1995–96. 11–25.
12. Bíró Ferenc. A nyelvkérdés. In: A felvilágosodás korának magyar irodalma. Bp. 1994., vagy 1995. 119–141.
13. Kosáry Domokos. Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1996.³ (A korábbi kiadásai is megfelelnek.) Az akadémiai törekvésekre vonatkozó fejezetek: 140–144., 562–571.
14. Kókay György–Buzinkay Géza–Murányi Gábor. A magyar sajtó története. Bp. é. n. 25–56.
15. A tudományos irodalom c. fejezet. In: A magyar irodalom története 1772-től 1849-ig. Szerk. Pándi Pál. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1965. ("Spenót"), III. k. 80–87.
16. Onder Csaba. A klasszika virágai. Debrecen, 2003.

17. Bíró Ferenc. A felvilágosodás korának magyar irodalma. Bp. 1994., vagy 1995.
18. Némedi Lajos. Bessenyei György utóéletéről. In: Irodalom és felvilágosodás. Bp. 1970.
19. Mezei Márta. A költő Bessenyei. In: : A szétszórt rendszer. Tanulmányok Bessenyei György életművéről. Nyíregyháza, 1998. 124–130.
20. Onder Csaba. A Bessenyei György Társasága mint elbeszélés. Uo. 202–208.
21. Ányos Pál versei. Kiad. Császár Elemér. Bp. 1907. RMKT 23.
22. Batsányi János. Ányos Pál Munkái. In: Batsányi János Összes Művei. II. k. S.a.r. Keresztury Dezső, Tarnai Andor. (Kritikai kiadás) Bp. 1960. 120–122.

Допоміжна література

1. Bessenyei György. Magyarság (Bécs, 1778); Magyar néző (Bécs, 1779); Egy magyar társaság iránt való jámbor szándék (1781)
2. Báróczi Sándor. A védelmeztetett magyar nyelv (Bécs, 1791), és Magvető, Bp. 1984. Szerk. Szigethy Gábor (Gondolkodó Magyarok sorozat)
3. Batsányi János. Bé-vezetés a Magyar Múzeumhoz. In: Batsányi János Összes művei. Prózai művek. 1. köt. Kiad. Keresztury Dezső, Tarnai Andor. Bp. 1960. 91–101. Uott: Kazinczy szövegváltozata a jegyzetekben, és maguk a jegyzetek: 437–448.
4. Kármán József. A Nemzet Tsinosodása. In: Első folyóirataink. Uránia. Szerk. Szilágyi Márton. Debrecen, 1999. 302–316.
5. Kármán József. Bé-vezetés [az Urániához] . In: Uo. 13–17.
6. Batsányi János. Ányos Pál Munkái. In: Batsányi János Összes Művei. II. k. S.a.r. Keresztury Dezső, Tarnai Andor. (Kritikai kiadás) Bp. 1960. 120–122., és a kritikai kiadás jegyzetanyaga.
7. Szira Béla szerk.: Barcsay Ábrahám költeményei. Bp. é. n.
8. Egyed Emese. Levevék fejemről Múzsák sisakomat. Barcsay Ábrahám költészete. Kolozsvár, 1998. (Erdélyi Tudományos Füzetek)
9. Horváth János. Orczy Lőrinc. In: Irodalom és felvilágosodás. Szerk. Szauder József és Tarnai Andor. Bp. 1974.
10. Fried István. Az "érzékeny" Kazinczy Ferenc. ItK 1984. 150–162, és F. I.: Az érzékeny neoklasszicista. Vizsgálódások Kazinczy Ferenc körül. Sátoraljaújhely–Szeged 1996. 9–27.
11. Gergye László. Kazinczy költészete. In: Kazinczy Ferenc Összes költeményei. S. a. r. Gergye László. Balassi Kiadó, Budapest, 1998. 15–36.
12. Fried István. A "Fogságom naplója" regénye. ItK 1986. 683–694., és: F. I.: Az érzékeny neoklasszicista. Vizsgálódások Kazinczy Ferenc körül. Sátoraljaújhely–Szeged 1996. 129–145.

13. Fried István. Kazinczy Ferenc útleírásai. ItK 1993. 350–362, és F. I.: Az érzékeny neoklasszicista. Vizsgálódások Kazinczy Ferenc körül. Sátoraljaújhely–Szeged 1996. 115–128.
14. Csetri Lajos. Nyelvújítás a XIX. század első évtizedében. In: Csetri Lajos: Egység vagy különbözőség? Bp. 1990. 30–98.
15. Baróti Dezső. Csokonai “Dorottya”-ja. In: Baróti Dezső: Írók, érzelmek, stílusok. Bp. 1971.
16. Szajbély Mihály. Regényelméleti gondolatok a 18. század második felének magyar irodalmában. ItK 1982/1., vagy: A regény helyzete. In: Sz. M.: "Idzadnak a' magyar tollak". Irodalomszemlélet a magyar irodalmi felvilágosodás korában, a 18. század közepétől Csokonai haláláig. Bp. 2001. 159–192.
17. Tóth Sándor Attila. A regényelmélet és a regény körüli vita. Szerdahely György latin nyelvű regényelméleti összefoglalója. In: T. S. A.: A latin *humanitas*poétikája. II/1. Gradus ad Parnassum Kiadó, Szeged, 2000. 97–120.
18. Szilágyi Márton. “Elhervadott a szeretet édes melege alatt” (A Fanni hagyományai értelmezéséhez). ItK 1993/1;

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

- mek.niif.hu/01300/01391/html/index.htm
- www.literatura.hu/irok/irok.html

**Результати перегляду робочої програми навчальної
дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)